

Uppföljning och utvärdering 2024

Uppföljning och utvärdering av Leader Närheten
för perioden
1 januari – 31 december 2024

Medfinansieras av
Europeiska unionen

Innehållsförteckning

Bakgrund och allmän information.....	3
Prioriterade projekt 2024	6
Strategins måluppfyllelse 2024	7
Måluppfyllelse indikatorer	7
Kommunikationsplan	10
Långsiktiga effekter	10
Driftsbudget.....	11
Målgrupper.....	11
Övergripande principer	12
Urvalsprocess, styrelsens arbete och kansli. Allmän läroprocess.....	13

Bakgrund och allmän information

Efter två års arbete av partnerskapet med att författa strategi, ta fram urvalskriterier och starta upp en ny förening kunde Leader Närheten slutligen få ett startbesked av Jordbruksverket i början av februari 2023. Verksamhetsledare och handläggare tillsattes den 1 april och därmed kunde uppstartsarbetet av verksamheten börja.

Kansliet har under verksamhetsåret 2024 varit placerat i Karlstad - Skattkärr, i stiftelsen Vårt Hus lokal där många föreningar huserar. Kansliet har utökats med en ekonomiansvarig och bemanningen låg i genomsnitt på 1,6 tjänster. Även under detta år har det varit ett stort intresse av att söka projektmedel hos Leader Närheten.

Anställd personal per 2024-12-31:

- Camilla Nyström, Verksamhetsledare
- Jenny Leffler Wahlberg, Handläggare och kanslist
- Liselott Norén

Styrelsens sammansättning per 2024-12-31

- Dan Helmersson, ideell sektor Karlstad
- Ann-Louise Izindre, offentlig sektor Storfors (ersättare: Kristina Karlsson)
- Pernilla Samuelsson, ideell sektor Hammarö
- Nicklas Åslund, ideell sektor Kil
- Petra Andersson, offentlig sektor Grums (ersättare: Maria Röhr)
- Björn Karlsson, privat sektor Kristinehamn
- Lisa Gärdt, privat sektor Grums
- Lennart Johansson, ideell sektor Storfors
- Annika Axelsson, offentlig sektor Hammarö
- Johnny Svensson, ideell sektor Filipstad
- Fredrik Mogren, offentlig sektor Kristinehamn (ersättare: vakant)
- Evelina Hultman, privat sektor Kil
- Mikael Kindberg, offentlig sektor Kil
- Åsa Hååkman-Eriksson, ideell sektor Filipstad
- Torbjörn Johansson, privat sektor Storfors
- Susanne Berggren, offentlig sektor Filipstad (ersättare: Jenny Brodén)
- Anders Larsson, ideell sektor Kristinehamn
- Henrik Lindholm, offentlig sektor Karlstad (ersättare: Henrik Degert Grahn)
- Claes Havimäki, offentlig sektor Forshaga (ersättare: Anna Olin)
- Susanne Nyberg Sundqvist, privat sektor Grums
- Lars Emilson, privat sektor Forshaga
- Mikael Tuneld, ideell sektor Karlstad
- Kristina Ahlstedt Karlsson, privat sektor Kil
- Maria Wikström, privat sektor Forshaga

Den här utvärderingen syftar till att följa upp och dra slutsatser av det andra verksamhetsåret för att utreda måluppfyllelse i strategin och det operativa arbetet.

Sammanfattning av den lokala utvecklingsstrategin:

Lokal utveckling genom Leader innebär att människor engagera sig i utvecklingen av sin bygd och i det engagemanget kunna få stöd för sina utvecklingsprojekt. Leader är en metod där privat, ideell och offentlig sektor arbetar tillsammans för att bidra till lokal utveckling. Den här lokala utvecklingsstrategin omfattar området Leader Närheten som består av kommunerna Filipstad, Forshaga, Grums, Hammarö, Karlstad (exkl. tätort), Kil, Kristinehamn och Storfors. Området har för perioden 2023–2027 utökats med tre kommuner jämfört med föregående programperiod och har även tagit gemensamt ansvar för Vänern tillsammans med två andra leadeområden; Leader Framtidsbygder och Leader Nordvästra Skaraborg. Strategin är framtagen utifrån invånares behov, i samarbete med ett aktivt partnerskap och med sikte på långsiktiga positiva effekter för lokal utveckling i hela området.

Vi vill med vår strategi lyfta modiga initiativ som ger goda effekter för utvecklingen av landsbygden. Att enas om en idé, att förverkliga den tillsammans och göra det som kanske upplevs som omöjligt – möjligt. Där finns drivkraften för att skapa en stark och stolt bygd som också värnar om de resurser som finns naturligt. För att följa visionen skapades nedanstående övergripande målsättningar:

- Engagerade landsbygder
- Smarta landsbygder
- Konkurrenskraftiga landsbygder
- Livskraftigt Vänerfiske

Information från genomförda förankringsmöten i kombination med behovsanalys, omvärldsanalys, partnerskapsmöten, lokala och regionala strategier och handlingsplaner ligger till grund för strategins insatsområden. Där finansieras projekt som beräknas ge störst effekt för lokal utveckling. Strategins insatsområden är som följer:

1. Engagera mera
2. Smarta landsbygder
3. Entreprenörskap och näringslivsutveckling
4. Resursrika Vänern

Samarbete med andra aktörer ger strategin drivkraft, skapar synergieffekter och bidrar till effektivare måluppfyllnad. Partnerskapet, kommunernas näringslivsenheter, Coompanion och Visit Värmland är exempel på viktiga samarbetspartners för oss. Tillsammans stöttas innovativa, betydelsefulla och lokalt anpassade projekt för utveckling i området. Projektarbete genom strategin bidrar till uppfyllnad av mål i Europeiska Jordbruksfonden för Landsbygdsutveckling.

*Vision:
Möjligheter och engagemang i Närheten - tillsammans*

Budget och finansieringsplan

Budgeten för Leader Närhetens är fördelad med finansiering till 67% av EU:s Landsbygdsfond och svenska staten och till 33% av övrig offentlig medfinansiering av de åtta ingående kommunerna. Den offentliga medfinansieringen från kommunerna fördelas enligt en fördelningsnyckel baserad på folkmängd. Vid startbeslutet från Jordbruksverket tilldelades Leader Närheten en totalbudget om 43 605 032 kr. Under verksamhetsåret har styrelsen fördelat budgeten mellan olika typer av åtgärder, detta underlättar styrningen av medlen och är ett verktyg som anpassas utifrån verksamhetens behov. Med "samarbetsprojekt Vänern" avses samarbetsprojekt placerade i insatsområde 4, Resursrika Vänern.

Delåtgärd	%	SEK
Driftsprojekt	24,82	10 821 552
Genomförande av projekt	60,28	26 283 480
Samarbetsprojekt	6,88	3 000 000
Samarbetsprojekt Vänern	6,88	3 000 000
Förstudier	1,14	500 000
Summa	100	43 605 032

Den avsatta potten för förstudier har pausats under året, detta med anledning av att det är alltför långa kötider hos förvaltande myndighet för att det ska vara tidsmässigt genomförbart att inleda med en förstudie för att senare eventuellt starta ett genomförandeprojekt.

Leader Närhetens kansli, hemsida och digitalisering

Leader Närheten har under verksamhetsåret 2024 haft kansliet tillsammans med Föreningen Närheten på Vårt Hus i Skattkärr, Skogsvallsvägen 45. Anställda har under året varit verksamhetsledare Camilla Nyström, handläggare Jenny Leffler Wahlberg och ekonomiansvarig Liselott Norén. Bemanningen har främst varit på plats fysiskt men givetvis med flexibilitet utifrån behov från stödsökande och verksamheten i allmänhet. Det innebär att vi planerar resor där strävan är så effektiva resvägar som möjligt för att minska antal mil i bil. Många Leaderområden har helt tagit bort sina fysiska kontor och kanslier för att i stället vara tillgängliga i större utsträckning på fältet och för att spara pengar i ansträngda driftsbudgetar, men Leader Närheten planerar att ha det fysiska kansliet kvar då det är strategiskt placerat sett till det geografiska upptagningsområdet och även för att säkerställa de anställdas arbetsmiljö. Vid de tillfällen som kansliet inte varit bemannat fysiskt har personal alltid varit tillgänglig via telefon och e-post med korta svarstider.

Hela Leadersverige har numera en gemensam webbplattform med samma layout och i stora drag likartat innehåll oberoende av vilket leaderområde man besöker för att skapa en mer användarvänlig hemsida. På www.leadernarheten.se kan både sökande, styrelse och partnerskapet hitta information om allt från ansökningsprocess, strategi och kontaktuppgifter till nyheter om projekt och annat som rör verksamheten. Styrelsen har även tillgång till interna sidor där handlingar inför beslut finns för nedladdning. Tillvägagångssättet är mer användarvänligt för styrelsen samt mer säkert för sökande att inte handlingar kommer på villovägar genom mailkonversationer. Leader Närheten har även digitaliserat andra delar av verksamheten, där exempelvis alla protokollunderskrifter sker digitalt.

Prioriterade projekt 2024

Under 2024 höll Leader Närheten fem beslutsmöten, under vilka det prioriterades totalt 13 projekt samt godkännande av en budgetändring till en summa av 8 485 433 kr. Några av projekten har målsättningar som gynnar hela området, medan andra är mer specifika för enskilda eller några få kommuner. Alla åtta kommuner har berörts av något av projekten som prioriterats. Av de projekt som prioriterades av styrelsen i Leader Närheten under 2023 så har samtliga under 2024 tilldelats formellt beslut av Jordbruksverket. För de prioriterade projekten under 2024 är det endast tre projekt som fått sitt startbeslut från Jordbruksverket per 2024-12-31. Alla de övriga är färdighandlagda hos Leader Närheten men ligger alltså fortfarande i kö för handläggning hos Jordbruksverket.

Projektnamn	Projektvärde Offentlig finansiering	Projektägare	Kommun
Förstudie samarbete inom besöksnäring i Grums	154 325 kr	Besöks- & kulturutveckling i Borgvik	Grums
Alla tiders Kil	918 182 kr	Kunskapsteatern	Kil
Utv. Örtensborg	200 000 kr	Örtensborgs Slott AB	Karlstad
Utv. Väse Bäckelid	97 674 kr	Väse Bäckelids	Karlstad
Ministöd Unga på landsbygden	399 915 kr	Leader Närheten (LAG)	Samtliga
Ministöd lokala evenemang	399 915 kr	Leader Närheten (LAG)	Samtliga
Träffpunkt Magasinet	867 605 kr	Byalaget Älvan	Karlstad
Utegyrn Skidstugan	295 000 kr	Deje Skidförening	Forshaga
Ulvsbygården allaktivitetshus	790 353 kr	Ulvsby IF	Karlstad
Snittblomsodling och gårdsbutik utanför Molkom	200 000 kr	Elin Brantedal	Karlstad
Vildmarken - hundområde	1 100 182 kr	Vildmarken Nyängen AB	Grums
Vi Landsbyggare Värmland	1 830 822 kr	Leader Närheten (LAG)	Samtliga
Vänerresurs 2.0	1 138 515 kr	Leader Närheten (LAG)	Vänerkommuner
Paviljongen Strandvallen Budgetökning, ändringsans.	92 945 kr	Slottsbrons IF	Grums

Alla projekt som prioriteras inom Leader Närheten måste falla inom ramen för den lokala utvecklingsstrategin och något av dess fyra insatsområden. Fördelningen av prioriterade projekt sedan programstart till och med 2024-12-31 sett till strategins olika insatsområden ser ut på följande sätt:

Insatsområde	Antal projekt	Beviljat stöd
1. Engagera Mera	12	6 781 599 kr
2. Smarta Landsbygder	5	2 863 929 kr
3. Entreprenörskap och Näringslivsutveckling	4	2 592 648 kr
4. Resursrika Väner	1	1 138 515 kr

Även under verksamhetens andra år är det en klar övervikt för projekt inom insatsområde 1, Engagera Mera, både sett till antal projekt och till beviljat stöd.

Strategins måluppfyllelse 2024

Genom strategins indikatorer och insatsområden ska en röd tråd skapas till de mål som satts upp för verksamheten. Med utgångspunkt från ett objektiva urvalsförfarande ska de urvalskriterier som tagits fram spegla strategins målsättningar både vad gäller enskilda indikatorer och de övergripande mål som fastställts i den lokala utvecklingsstrategin, för Leader Närheten handlar det om fyra övergripande mål.

De 13 projekt som prioriterades under 2024 har placerats inom tre av fyra insatsområden och bidrar till måluppfyllelse för de övergripande målen. Projekt kan leda till annan måluppfyllelse även om det huvudsakliga målet går att identifiera som tydligt framträdande – det här betyder att ett och samma projekt kan leda till måluppfyllelse inom fler mål än ett. I strategidokumentet finns beskrivningar och definitioner av de olika målen.

Mål	Projekt som leder till måluppfyllelse
<i>Engagerade landsbygder</i>	<ol style="list-style-type: none"> Alla tiders Kil Utv. Bäckelid Ministöd unga på landsbygden Ministöd lokala arrangemang Träffpunkt magasinet Utegym Skidstugan Vi Landsbyggare Värmland
<i>Smarta landsbygder</i>	<ol style="list-style-type: none"> Utv. Bäckelid Ministöd unga på landsbygden Träffpunkt magasinet Utegym Skidstugan Utv. Ulvsbygården Vildmarken – hundområde Vi Landsbyggare Värmland
<i>Konkurrenskraftiga landsbygder</i>	<ol style="list-style-type: none"> Förstudie besöksnäring Grums Utv. Örtensborgs Slott Ministöd lokala arrangemang Snittblomsodling Vi Landsbyggare Värmland
<i>Resursrika Väner</i>	<ol style="list-style-type: none"> Vänerresurs 2.0

Måluppfyllelse indikatorer

Den allra viktigaste och tydligaste mätningen som kontinuerligt görs för den lokala utvecklingsstrategins måluppfyllelse är på de för området specifikt angivna indikatorer och hur prioriterade projekt svarar upp till dessa i förhållande till de målvärden som satts upp. I tabellen nedan visas måluppfyllelsen för indikatorerna per 31 december 2024 i form av målvärden i projektens ansökningar vilka kan komma att justeras i samband med att Jordbruksverket handlägger och fastställer ansökans

beslut. Noteras ska också att ett projekt i exempelvis insatsområdet för entreprenörskap och näringslivsutveckling kan ange att projektet har som mål att skapa ett antal nya mötesplatser – denna indikator är dock inte kopplat till det insatsområdet och räknas i nuläget inte in som ett förväntat utfall då det saknas instruktioner ifrån Jordbruksverket kring hur dessa situationer ska hanteras. Tills vidare noteras indikatorvärdet så att den enkelt kan plockas in i framtida uppföljningar.

En del av indikatorerna är så kallade EU-indikatorer (i lila). Dessa rapporteras årligen till Jordbruksverket för vidare rapportering till EU. Andra indikatorer är Jordbruksverkets egendefinerade (i grönt). Dessa rapporteras till Jordbruksverket årligen för nationell uppföljning. Därefter finns ett antal lokala indikatorer (i svart), dessa är primärt för Leader Närhetens egen uppföljning och några av dem avser att fånga upp mjuka värden, såsom ”projektdeltagare som efter projektet upplever ökad framtidstro” och ”projektdeltagare som omsätter ny kunskap i praktik”. Den typen av indikatorer kräver enkätsvar i samband med att projektet slutredovisas och det finns därmed inget ingående värde.

Som kan utläsas av tabellen nedan så är 40,80% av den tilldelade budgeten för genomförande av strategin upparbetad per 2024-12-31. Vissa av indikatorerna är tydligt länkade till specifika insatsområden vilket medför att det är låg måluppfyllelse för det insatsområde som det endast finns ett projekt inom – Resursrika Väner. Det saknas också måluppfyllelse för indikatorerna ”deltagare funktionsvariation” och ”deltagare utländsk bakgrund” vilket beror på att det inte är deltagare som räknas utan antal projekt som har som huvudsyfte att möta respektive målgrupp. Då det varit osäkerhet kring hanteringen av vissa indikatorer har styrelsen avvaktat att vidta åtgärder, dessa frågor bevakas och eventuella ändringar görs först när behovet av ändring är fastställt. Justering kan göras i samband med den årliga årsrapporteringen till Jordbruksverket. Då det handlar om lokala indikatorer är det inte av lika stor betydelse som om en EU-indikator eller Nationell indikator vore påverkad.

Kolumn 1 visar summerade målvärden för respektive indikator för prioriterade projekt. Kolumn 2 visar hur stor del av strategins totala målvärden som är uppfyllt i ansökan för prioriterade projekt. Kolumn 3 visar strategins målvärden för respektive indikator. Kolumn 4 visar hur stor del av strategins målvärden som är uppfyllt i ansökningarna i förhållande till hur stor del av totalbudgeten som är upparbetad. Kolumn 4 visar alltså vad vi kan förvänta oss utifrån upparbetad budget. Vid ett värde över 100% ligger måluppfyllelsen för den indikatorn över den förväntade.

Som kan utläsas av tabellen har Leader Närheten bra måluppfyllelse för indikatorerna i de ansökningar som prioriterats, det behövs dock bättre måluppfyllelse för några indikatorer, bl.a. ”Nya sociala företag” och ”Bevarad sysselsättning”. För den lokala indikatorn ”Projekt som drivs av unga” var den ursprungliga tanken att målvärdet ska uppnås genom paraplyprojekt med delaktiviteter som söks och genomförs av unga. Det digitala ansökningssystemet understödjer inte den typen av datainsamling utan är en manuell uppföljning från leaderkontoret – vilket kan tolereras i och med att det är en lokal indikator.

Sett till hela strategin har prioriterade projekt i sina ansökningar bidragit mycket väl till att den lokala utvecklingsstrategin närmar sig måluppfyllelse, med tanke på den relativt stora andelen budget som står kvar till förfogande ger tabellen ett tryggt intryck av att det är rätt projekt som prioriteras.

Observera att det här är målvärden som rimlighetsbedömts vid ansökningstillfället. Vad det egentliga utfallet blir rapporteras först efter att respektive projekt slutredovisats.

Total tilldelad budget exkl. drift   **32 783 480**

Upparbetat 20241231   13 376 691

Del av totalbudget   40,80%

Indikator	Målvärde ansökan	Del av strategins målvärde	Målvärde strategi	Målvärde i relation till upparbetad budget
Invånare med förbättrad service	30 245	50%	60 000	123,54%
Landsbygdsföretag som får stöd	4	27%	15	63,35%
Nya mötesplatser	13	43%	30	106,20%
Nya fritids- och kulturverksamheter	16	80%	20	196,06%
Nya nätverk och samarbeten	35	78%	45	190,62%
Nya tjänster	3	30%	10	73,52%
Nya produkter	3	30%	10	73,52%
Nya företag	1	25%	4	61,27%
Bevarad sysselsättning	0,12	2%	8	3,68%
Restaurerade natur- och kulturmiljöer	4	20%	20	49,02%
Nya medlemmar i föreningar	222	139%	160	340,05%
Projektdeltagare som efter projektet upplever ökad framtidstro	0, enkät	0%	400	0,00%
Återkommande evenemang	21	210%	10	514,67%
Deltagare kvinnor under 25 år	73	73%	100	178,91%
Deltagare män under 25 år	77	77%	100	188,71%
Deltagare utländsk bakgrund	0*	0%	25	0,00%
Deltagare funktionsvariation	0*	0%	25	0,00%
Projektdeltagare som upplever ökad inkludering	0, enkät	0%	25	0%
Nya servicelösningar	3	60%	5	147,05%
Projekt som drivs av unga	12	86%	14	210,07%
Utökade nätverk	6	13%	45	32,68%
Nya metoder, arbetssätt eller processer	5	100%	5	245,08%
Organisationer som genomför insatser minskad klimatpåverkan	2	40%	5	98,03%
Anställda med förbättrad arbetsmarknadssituation vid projektslut	0, enkät	0%	10	0,00%
Projektdeltagare som omsätter ny kunskap i praktik	0, enkät	0%	10	0,00%
Nya sociala företag	0	%	3	0%
Diversifierade företag	8	80%	10	196,06%
Insatser som främjar fritidsfisket	3	30%	10	73,52%
Utbildningstillfällen	3	30%	10	73,52%

Kommunikationsplan

I uppdraget ligger att tillgängliggöra information om möjligheterna för att söka ekonomiskt stöd från Landsbygdsfonden via Leader Närheten. Detta görs både digitalt och fysiskt enligt upprättad kommunikationsplan. Leaderkontoret ansvarar för verksamhetens kommunikation och målgruppen för denna är framför allt:

- Intressenter och sökande ur allmänheten
- Näringslivskontor och andra kommunala kontor
- Partnerskapet och andra samarbetsparter

Leader Närheten har en hemsida anpassad för ändamålet, med gemensam layout med övriga Leaderområden i Sverige, där både allmänheten och partnerskapet kan ta del av strategin, urvalskriterier, insatsområden, nyheter om verksamheten, kontaktuppgifter, ansökningsprocess och annat som kan tänkas underlätta för sökande. Därutöver har föreningen en facebook-sida och ett instagramkonto där vissa nyheter publiceras. Förutom de digitala kanalerna har Leaderkontoret under året kommunicerat verksamheten på följande sätt:

- Genom styrelsens ledamöter som agerar ambassadörer
- Genom styrelsens kommunala representanter som vidareförmedlar till sina verksamheter
- Genom fysiska informationsinsatser i samband med mässor och liknande
- Genom fysiska och digitala möten med sökande/intresserade
- Genom telefon och e-post med sökande
- Genom våra samverkanspartners som agerar ambassadörer
- Genom informationsbroschyrer
- Genom att presentera Leader Närheten i olika sammanhang som vi bjudits in till

För verksamhetsåret 2025 planeras kommunikationen ändras något då vi ser ett behov av att stärka söktrycket i entreprenörskap och näringslivsutveckling samt smarta landsbygder. Följande kommunikationsinsatser, förutom de löpande, planeras:

- Utlysningmöten och/eller uppsökande verksamhet för de insatsområden där söktrycket varit lågt
- Mer frekventa uppdateringar på sociala medier i takt med att fler projekt får startbeslut från Jordbruksverket
- Marknadsföring av eventuella LAG-ägda paraplyprojekt

Marknadsföringen av verksamheten har under året legat på en avvägd nivå då söktrycket och intresset varit mycket högt vilket lett till att i stort sett varje beslutsmöte hanterat maximalt antal möjliga ärenden vilket får en hög arbetsbelastning som följd. Det har med andra ord inte varit lämpligt att sträva efter ett ännu högre söktryck.

Långsiktiga effekter

Strategins målsättningar och insatsområden ger utrymme för en stor bredd av projektidéer, men samtliga mål och strategins röda tråd syftar till att stärka leaderområdet och skapa förutsättningar för ett konkurrenskraftigt, levande, modigt, nytänkande och trivsamt område för en lång tid framöver. Därför har strategin utformats genom dess indikatorer, insatsområden, mål, grundläggande villkor och urvalskriterier för att främja bestående resultat och långsiktiga effekter. De långsiktiga effekterna kan

mätas först efter projektens avslutande och en rutin för hur detta ska hanteras kommer att tas fram i samband med att de första slutredovisningarna skickas in till Jordbruksverket. En arbetshypotes är att, under intervju liknande former, samla information som sedan sammanställs.

Driftsbudget

Av den totala tilldelade budgeten för hela verksamhetsperioden har 24,27%, d.v.s. 10 821 552 kr avsatts till driftsprojektet. Budgeten för driftsprojektet ska finansiera leaderkontoret med personal, styrelsearvoden, resor och övriga OH-kostnader som längst till juni 2029. Budgeten för driftsprojektet baseras på personalkostnader och schabloner där schablonen för sociala avgifter, försäkringar för personal m.m. är 44,31% av bruttolönen. Schablonen för OH-kostnader är sedermera 33% av den totala personalkostnaden. För de olika kostnadsslagen har 2024 års budget fördelats enligt följande:

KOSTNADSSLAG	BUDGET 2024	UPPARBETAT 2024
Personal Leaderkontoret	638 976	686 873
Arvoden styrelse	192 800	139 140
LKP-schablon 44,31%	368 560	366 006
OH-schablon 33%	396 111	393 366
Summa	1 596 447	1 585 385

99,31% av budgeterat belopp upparbetades under 2024 vilket är en god träffsäkerhet. Föregående verksamhetsår, 2023, sparade vi 550 951 kr av budgeterat belopp p.g.a. att planerad rekrytering fick skjutas fram då det formella beslutet på driften dröjde lång tid att erhålla. För en nystartad förening är likviditeten relativt avhängig på att förskott betalas ut, vilket kan göras tidigast när det formella beslutet är på plats.

Schabloner som appliceras räcker till för att täcka de löpande kostnaderna, av det belopp som går att rekvirera till Jordbruksverket för 2024 har de faktiska kostnaderna varit 1 447 906kr, det innebär att föreningen går plus på schablonerna med 137 479kr. Överskottet kan användas till extra insatser för verksamheten, exempelvis marknadsföring, styrelsekonferens osv.

Målgrupper

Målgrupper för Leader Närheten, d.v.s. vilka stödsökare leaderverksamheten riktar sig mot i kommunikationen, är ideella föreningar, företagare, kommuner och övriga organisationer. Som övriga organisationer räknas exempelvis kommunägda stiftelser, förbund eller liknande som inte klassas som ideella föreningar. Ekonomiska föreningar klassas som företag. De 13 projekt som prioriterats under 2024 har fördelats mellan målgrupperna på följande vis:

Målgrupp	Antal stödmottagare 2024
Ideella föreningar	9
Företag	4
Kommuner	0
Övriga organisationer	0

Ser man på de prioriterade projektens huvudsakliga målgrupper oavsett form av projektägare, dvs vilka som får nytta av projekten och vilka de riktar sig mot, ser det ut som följande (ej dubbelräkning, utan enbart huvudmålgrupp som projektet riktar sig mot):

Målgrupp	Antal projekt
Ideella föreningar	5
Företag	3
Allmänheten/besökare	5

Vad vi kan utläsa av vilka som sökt stöd i relation till projektens huvudsakliga målgrupp kan vi se att det är i huvudsak föreningar som sökt stöd och att projekten nästan uteslutande är riktade till allmänheten, bygderna, invånarna eller besökare. Vilken målgrupp det är som har den huvudsakliga nyttan är en bedömning som inte är helt självklar för alla projekt. För att gynnan ska tillfalla allmänheten, som de flesta av de prioriterade projekten gör, ska det vara mer öppet/tillgängligt för allmänheten – t.ex. spontanidrott, webblösning som alla kommer åt, infrastruktur osv. Där har vi placerat Vi Landsbyggare och Vänerresurs 2.0 med motiveringen att projektet avser stärka landsbygden för alla, som en attraktiv och stolt plats med öppna Landsbyggardagar m.m. Vänern å andra sidan är en naturligt viktig del för alla invånare, alla berörs av hur Vänern utvecklas i fråga om fiske, dricksvatten m.m.

Övergripande principer

EU:s övergripande principer var utgångspunkt vid framtagandet av strategin och därefter i arbetet med leaderföreningen samt även vid utformningen av externa projekt. Principerna ska beaktas både i beslutsprocesser och i det dagliga arbetet. Leader Närheten har i de urvalskriterier som tagits fram både ett grundläggande villkor samt två generella urvalskriterier som hanterar principerna och säkerställer att projekt som ej beaktar dessa ej heller prioriteras. Det grundläggande villkoret gör gällande att projektet ligger i linje med de övergripande principerna enligt nedan och att det inte i något led motverkar någon av dessa. Därtill finns två urvalskriterier med tre poängsteg vardera som hanterar hållbar utveckling, likabehandling, icke diskriminering och jämställdhet där projekt graderas utifrån hur principerna beaktas eller genomsyrar projektet. Styrelsen har i sin bedömning av projektansökningar varit relativt restriktiv i poängsättningen i de urvalskriterier som är kopplade till de övergripande principerna och det krävs tydliga motiveringar och väl genomarbetade projektansökningar som visar att principerna verkligen genomsyrar projekten för att det ska leda till högre poäng än steg 1. Anledningen är att det är mycket viktiga urvalskriterier och att de inte får urholkas av projektansökningar som saknar substans i ämnet.

Övergripande princip EU

Hållbar utveckling	Vi ska arbeta för att bevara, skydda och förbättra miljöns kvalitet med hänsyn till principen att förorenaren betalar. I urvalskriterier granskas, bedöms och poängsätts principen vid urval av projekt.
Likabehandling och icke-diskriminering	Vi ska bekämpa och motverka diskriminering på grund av kön, ras eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning och inte stödja åtgärder som bidrar till någon form av segregering.
Jämställdhet mellan kvinnor och män	Vi ska arbeta för att undanröja ojämlikhet och främja jämställdhet mellan kvinnor och män samt integrera genusperspektiv i vårt arbete. I urvalskriterier granskas bedöms och poängsätts principen vid urval av projekt.

Urvalsprocess, styrelsens arbete och kansli. Allmän läroprocess.

Mycket av det andra verksamhetsåret har för både kanslipersonal och styrelse varit en läroprocess där formerna för ett effektivt, transparent och rättssäkert arbetssätt för prioritering av projekt och för att svara upp mot den förvaltande myndighetens krav arbetades fram efter bästa förmåga. Den här uppföljningen visar i siffror hur verksamheten svarar upp mot den framtagna strategin, men den visar inte hur processen bakom prioriteringarna av projekt, handläggning, administration m.m, det vill säga det dagliga arbetet på kansliet och i LAG, har utformats och utvecklats. Efter det andra verksamhetsåret känns arbetsformerna och rutinerna inarbetade på kansliet, men det finns fortfarande möjligheter att effektivisera arbetet mot både sökande, styrelse och förvaltande myndighet.

Den allmänna läroprocessen för kanslipersonalen har skett genom de olika problemställningar de ställts inför dagligen. En stor del av Leaderarbetet handlar om att kunna arbeta lösningsorienterat för att hitta en rimlig väg i arbetsbelastning både för kanslipersonal och sökande. Det är möjligt att skriva till Jordbruksverkets e-posttjänst med frågor och inom sinom tid få ett svar men störst hjälp i den här processen har personalen fått via kollegor runt om i landet då många leaderområden ställs inför och upplever samma problematik och frågeställningar. Detta har skett vid de olika fysiska träffarna vi haft under åren, diverse distansutbildningar med Jordbruksverket och framför allt via diskussionsforum på internet där Leaderpersonal från hela Sverige snabbt hjälps åt att lösa varandras problem och hjälpa till med frågor. Ofta är det så att någon stött på problemen tidigare och har en lösning som Jordbruksverket accepterar. Kanslipersonalen upplever det som att formerna för arbetet och rutinerna för den nya programperioden satt sig bra under de första verksamhetsåren.

Söktrycket har varit relativt högt redan sedan programstarten och detta har stått sig även under det andra verksamhetsåret. Målet har varit att kansliet ska handlägga ärenden klart inom två till tre veckor efter ett beslutsmöte, och det har hållits i stort sett över hela året förutom enstaka projekt där projektägaren till exempel har haft svårt att få fram nödvändiga uppgifter vilket ibland även beror på tredje part.

Arbetsbelastningen för kanslipersonalen, trots ökade personella resurser, varit mycket hög under 2024. Den administrativa delen ökar ständigt med fördjupade kontroller, initierade av förvaltande myndighet, vilket tar ytterligare tid i anspråk.

Under 2023 upplevdes problem som var oroväckande för verksamheten det var den förändrade attityden hos Jordbruksverket som också leder till ett upplevt ökat avstånd mellan Leader-Sverige och den förvaltande myndigheten. Denna oro kvarstår även under 2024 och konsekvenserna som bland annat kan ses är att det riskerar att bli orättvist vad gäller möjligheter att söka stöd. Med ett stramt förhållningssätt till regelverken och med väldigt små möjligheter att korrigera mänskliga misstag gör det att projektsökande måste vara vana sådana alternativt att det finns en god likviditet att klara av eventuella sanktioner och avdrag. När det gäller utveckling genom Leader-metoden så är ofta de stödsökande som vi kommer i kontakt med personer och organisationer som kanske inte är de mest administrativt erfarna och väldigt sällan finns det en stor kassa att luta sig tillbaka på. Detta gör att Leaderkontoret har tagit en betydligt större roll i samband med att projekten ansöker om såväl delutbetalning som slututbetalning för att försöka förhindra att småfel letat sig in, som kan bli mycket kostsamma för projektägaren. Personal har alltid funnits som ett stöd tidigare men numera erbjuder vi en granskande funktion för att förekomma, skydda, stötta och skapa en så trygg process som möjligt för våra projektägare. Leader Närheten framhåller att regelverken inte får överdrivas i sin tillämpning eftersom målet med att ta EU till köksbordet blir alltför kvävt av detta. I Sverige förekommer mycket få fall av medvetet fusk och straffen borde stå i proportion till detta så att stöden får möjlighet att jobba på det sätt som det är tänkt. Leader Närheten står givetvis bakom att det är viktigt att nyttjandet av varje krona säkerställs men detta bör göras på ett väl avvägt sätt som harmoniserar med det grundläggande syftet med de här medlen – att de ska bidra till en positiv lokal utveckling på våra landsbygder och där medlen är tillgängliga och öppna för alla. Vi ser redan nu att vi närmar oss en utveckling där endast större aktörer vågar axla stöden och de konsekvenser som kommer som effekt om något av misstag blir fel. Detta ser vi som högst alarmerande då vår utvecklingsstrategi riktar sig mot mindre aktörer och många gånger ovana stödsökande som kanske aldrig tidigare hanterat EU-projekt.

Även handläggningstiderna på Jordbruksverket leder till problem för våra stödsökande och riskerar att skada leaderverksamheten. De utlovade 4 månaderna i handläggningstid för ansökan om stöd är för närvarande 10 och trenden ser ut att fortsätta, dvs. att kötiderna blir allt längre i stället för kortare vilket också skapar stress i en kort programperiod. Det är omöjligt att upprätta en budget som ska gälla även efter en så lång tid i kö vilket medför att det blir vanligt med ändringsansökningar pga. ökade kostnader i projektet – särskilt när det gäller byggmaterial men även löner och konsultkostnader. Ett antal ändringsansökningar, byte av stödmottagare med mera kommer med andra ord som en direkt konsekvens av situationen och detta i sig medför ytterligare väntan och mer ansträngning på handläggningssidan. Leader Närheten bidrar kontinuerligt med förslag på förenklingar och förbättringar, liksom många andra leaderområden. En idé är exempelvis att få använda indexering av budget så att man tar höjd för kostnadsökningar redan vid ansökningstillfället. Kötiderna, den ökade administrationen osv bidrar dessutom till en negativ syn på den finansiering som vi erbjuder.

Leader-Sverige och LUS arbetar för en förbättrad dialog och en mjukare attityd till regelverken för att återigen skapa en bättre relation och samarbete parterna emellan för landsbygdsutvecklingens bästa.

LAG:s styrelse har det yttersta ansvaret för verksamheten och att målen i den lokala utvecklingsstrategin nås. Det ska säkerställas genom att de projekt som styrelsen prioriterar når upp över avslagsnivån i poängsättningen i de urvalsmatriser som hör till det insatsområde respektive projekt

**Medfinansieras av
Europeiska unionen**

passar in i. Urvalskriteriernas utformning ska leda till att de projekt med bäst måluppfyllelse är de som prioriteras. Vid beslutsmötet går styrelsen igenom vart och ett av urvalskriterierna och diskuterar poängsättning. Styrelsen har hela tiden varit mycket noga med att alla ska komma till tals och att projekten diskuteras i detalj. Det är viktigt även fortsättningsvis att styrelsen håller sig uppdaterad med strategins mål och utformning så att rätt projekt prioriteras. För att bereda projektansökningarna hålls beredningsgrupps-möten ca tre veckor innan beslutsmöte. Beredningsgruppen består av tre ledamöter från varje sektor och där ordförande och vice ordförande är stående deltagare.

Kommunikationen mellan kansli och styrelsen har under året fungerat i enlighet med vad som kan förväntas. Kansliet tar fram rapporter för att följa upp verksamhetens siffror, både vad gäller driftsbudget och projekt, för genomgång på styrelsemöten. Handlingar har lagts på styrelsen internsida ca 1–2 veckor innan beslutsdatum.

Leader Närheten kan för det andra verksamhetsåret sammanfattas som en mycket väl fungerande leader-förening med en bra styrelse och ett funktionellt kansli där kommunikation och samarbete dem emellan fungerar bra, vilket är ett viktigt led i arbetet med att leva upp till den lokala utvecklingsstrategin.

Camilla Nyström
Verksamhetsledare
Leader Närheten